

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Budapesti 384. számú Ügyvédi Iroda tagjaként eljáró dr. Ádám György ügyvéd és ... jogtanácsos által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a dr. Fehér-Polgár Pál bíró, osztályvezető által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen személyiségi jog megsértése miatt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. évi július hó 9. napján kelt 19.P.21.073/2007/6. számú ítélete ellen a felperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett és 8. sorszám alatt indokolt fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - felhívásra - 24.000 (Huszonnégyezer) forint fellebbezési eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes a ... tagja. A második világháború idején folytatott háborúellenes és antifasiszta tevékenysége miatti megkínzásában részt vett - ... szemben is eljár - csendőrnnyomozót, ...t a Legfelsőbb Bíróság 1959. november 25-én Katp. Kt. 094/1959. számú ítéletével bűnösnek mondta ki emberek törvénytelen megkínzása és kivégzése által elkövetett háborús bűntettben, fogolyszökés és hatósági közeg elleni erőszak bűntettében, ezért összbüntetésül halálbüntetésre és teljes vagyonelkobzásra ítélte. A halálbüntetést végrehajtották.

A jogerős ítélet ellen a terhelt nővére által előterjesztett felülvizsgálati indítványt a Legfelsőbb Bíróság 2006. március 6-án tartott nyilvános ülésen bírálta el, amelyről a felperes sértettet nem értesítették. Az eljáró öttagú tanács Bfv.X.1.185/2005/7. számú ítéletével az ügyben hozott ítéleteket hatályon kívül helyezte, a vádlottat az emberek törvénytelen kivégzése által elkövetett háborús bűntett miatt emelt vád alól felmentette; az emberek törvénytelen megkínzása által elkövetett háborús

büntettként értékelt cselekményeket pedig 4 rendbeli hivatali hatalommal visszaélés büntettének minősítve, az emiatt, valamint a fogolyszökés és hatósági közeg elleni erőszak büntette miatt indított büntetőeljárást megszüntette. Az ítélet rámutatott arra, hogy a felülvizsgálati eljárás során a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ezért az eljárásnak a felülvizsgálat tárgyát képező ítéletek szerkesztéséből, egyes megfogalmazásaiból, a bizonyítékok értékelése és a jogi indokolás során írt okfejtésekből egyértelműen felismerhető koncepciók vonásai a felülvizsgálati eljárásban sem küszöbölhetők ki. Hangsúlyozta: a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozatok meghozatala idején hatályos jogszabályi rendelkezések szerint kellett elbírálni.

A széleskörű politikai visszhangot keltett ítéletről a felperes - az 1944 nyarán végrehajtott „nyílt nyomozás” során megkínzott egyik sértett - ... „Védtelen igazság” című könyvéből értesült.

Keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes az ítélet azon megállapításaival, miszerint a sérelmére elkövetett cselekményt nem háborús büntettként minősítették, továbbá hogy az 1959-es ítéletet koncepciók vonásokkal terhesnek jellemezték, valamint azzal az értékeléssel, miszerint ... és a vele együtt - ... szemben - intézkedő csendőrök a korabeli jogszabályoknak megfelelően, tehát nem törvénytelenül jártak el, megsértette a felperes személyiségi jogait. Sérelmezte azt is, hogy a felülvizsgálati eljárásról őt nem értesítették, ezáltal nem gyakorolhatta sértetti jogait. Kérte a jogsértés megállapításán túlmenően a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, a jogsértéssel előállt dolog - azaz az ítélet - megsemmisítését, valamint az alperes jelképes összegű, 1 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezését.

Az alperes a felperes kereshetőségi jogának hiányában kérte a kereset elutasítását. Álláspontja szerint „nincs a világon olyan elsőfokú bíróság, amely a legmagasabb bíróság legfelsőbb szintjén - 5 tagú tanácsban - meghozott határozatát, annak rendelkezését, annak indokolását, annak megfogalmazását vizsgálat tárgyává tehetné.” Még a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben sincs arra jogi lehetőség, hogy a kártérítési per bírósága a sérelmesnek tartott határozatot felülbírálja, illetve egyáltalán vizsgálat tárgyává tegye.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az államnak 21.000 forint kereseti illetéket. Kifejtette, hogy a felperes rendelkezett a Ptk. 85. § (1) bekezdése szerinti perbeli legitimációval, ezért a keresetet érdemben kellett vizsgálni. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 8. § (1) bekezdésére, 47. § (1) bekezdésére, 50. § (3) bekezdésére, 57. § (5) bekezdésére, 59. § (1) bekezdésére, 61. § (1) bekezdésére, 70/G. § (2) bekezdésére, 70/K. §-ára és 77. § (2) bekezdésére, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 3. §-ára, 7. §-ára, 24. § (2) bekezdésére, a Ptk. 75. § (1) bekezdésére, 76. §-ára, 78. § (1) és (2) bekezdésére, 349. § (1) és (3) bekezdésére alapított indokolásában foglalkozott a szabad véleménynyilvánításhoz való jog tartalmára, terjedelmére, jogi védelmére és korlátaira vonatkozó alkotmánybíróági

gyakorlattal. Rögzítette, miszerint az alperesi jogi állásponttal szemben az alperesi intézmény jogi státusza, az igazságszolgáltatás hierarchiájában elfoglalt helye nem zárja ki azt, hogy önálló jogi személyként alperesi pozícióban személyiségi jogi per alanyává válják. A bírói gyakorlat abban is következetes, hogy a személyiségi jogi per a jogrendszerben elfoglalt helyénél, szerepénél fogva, eleve alkalmatlan bármely más jogterületre tartozó jogvita eldöntésére vagy akár szakmai véleményezésére, vagyis a személyiségi jogi per nem szolgálhat általános vagy akár különleges jogorvoslati fórumként, mert ez a jogrendszer megkettőződéséhez vezetne. A személyiségi jogi per bírósága büntetőjogi szakkérdésekben nyilvánvalóan nem formálhat jogi véleményt, csak azt vizsgálhatja, hogy az ítéletben volt-e az adott eljárás kereteit meghaladó, szükségtelen és egyben személyiségi jogot sértő megnyilvánulás, illetve kártérítés megítélésére alapot adó jogsértés. Kiemelte továbbá, hogy a bíróság jogalkalmazó szervezetként még érintőlegesen sem politizálhat, nem feladata történelmi események, vagy személyiségek részletes értékelése. Kifejtette: a bíróság nem kívánja kétségbe vonni vagy megkérdőjelezni a felperes személyes helytállását, szenvedéseit, az akkori kormány törekvéseivel szembeni fellépését. Hangsúlyozta, hogy a személyiségi jogi per bírósága a felperest érintő cselekmény jogi mérlegelésének helyességét nem mérlegelheti felül. Az alperes ítéletében egy adott tényállás tekintetében (jogi) véleményt formált, amely nem lépett túl a szabad véleményalkotás megengedett határain. A korábbi ítélet „konceptiós” jellege tekintetében állított sérelem - vagyis a felperes 1959-es tanúvallomása hitelének megkérdőjelezése - esetében hiányzik a felperes keresetösségi joga, mivel a perbeli ítéletben vitatott megállapítások alanyai a korábbi ítéletek bírái és nem a felperes voltak. A csendőri tevékenység jogszerűségének kérdése megítélésében a felperes közvetlenül nem érintett, tehát e vonatkozásban sincs keresetösségi joga. A felperes azt is megalapozatlanul kifogásolta, miszerint a felülvizsgálati eljárásról őt nem értesítették, mivel erre az alperes az eljárási jogi jogszabályok értelmében nem volt köteles. Az alperes eljárási tanácsa egyébként hivatalból - az iratokból - ismerte a felperes 1959-es tanúvallomásának teljes tartalmát.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, annak keresete szerinti megváltoztatása érdekében. Hangsúlyozta, hogy az alperes ítéletének - a Katonai Főügyészség indítványával is részben ellentétes - indokolása súlyosan törvénysértő. Súlyos jogban való tévedés, hogy a háborús bűntett megvalósulásához kifejezetten háborús célzat lett volna szükséges, mert az őt ért „kényszervallatás”-ra nem az 1875. évi V. törvénycikk (Csemegi-kódex) 477. §-át, hanem - a háborús helyzet miatt - a BHÖ. 82. pont e) alpontja szerinti, háborús bűntettre vonatkozó szabályokat kellett alkalmazni. A „konceptió” általános értelemben minden gondos, körültekintő emberi tevékenység velejárója, amelytől különbözik a büntetőeljárási jogban elterjedt értelmezés, a „hamis konceptió”. Ez utóbbi az adott esetben nem az 1959-es, hanem a 2006-os ítélkezést jellemezte. Amennyiben a felülvizsgálati ítélet szerint „egyértelműen” felismerhetőek lettek volna az 1959-es ítélet ilyen vonásai, a konceptiós vonások részletes indokolása nem lett volna mellőzhető. Kiemelte: nem azt sérelmezte, miszerint a felülvizsgálati eljárásra nem kapott idézést, hanem azt, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi

XIX. törvény (Be.) 51. §-a értelmében - a törvény utaló szabályai alapján - a sértettet a felülvizsgálati eljárás során is megillető indítványok, nyilatkozatok tételének jogától elzárták azáltal, hogy a felülvizsgálati eljárásról nem értesítették, lakcímét nem kutatták fel. Az elsőfokú bíróság ítéletének a kereset ismertetésére vonatkozó része sem helytálló, mert nem az alperes új eljárásra utasítását, csupán a támadott ítéletnek, mint a jogsértéssel előállott dolognak a Ptk. 84. § (1) bekezdés d) pontjára alapított „megsemmisítésé-t” kérte. Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság a felperes perbeli legitimációjának vizsgálata körében - szám nélkül ugyan, de kétségtelenül - a PK 13. számú állásfoglalásra utalt, holott a jelen per nem sajtóhelyreigazítás iránt folyik. Nem érhető az Alkotmány 61. § (1) bekezdésének az adott ügyben való felhívása, mert a bíróság nem jogi véleményt nyilvánít, hanem az igazságszolgáltatás feladatait látja el. Az elsőfokú bíróság a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot egyébként is „összemossa” a bizonyítékok értékelésének szabadságát kimondó Be.-ben foglalt szabállyal. Ellentmondásos az elsőfokú bíróságnak az az érvelése, miszerint az alperes személyiségi jogi per alanyává válhat, ugyanakkor a személyiségi jogi per jogrendszerben elfoglalt helyénél fogva a más jogterületre tartozó vita eldöntésére vagy szakmai véleményezésére nem alkalmas. Képtelen állítás, miszerint a személyiségi jogi per felülvizsgálati jogorvoslati fórumként kezelése a jogrendszer megkettőződéséhez vezetne. Állította továbbá, hogy az alperes a jogi véleményalkotás megengedett határain messze túllépett, sérelmezett ítélete nyilvánvalóan ellenkezik a logika alapvető szabályaival. Helytelen megközelítés, hogy a korábbi ítélet koncepciók jellegének és a csendőri tevékenység jogszerűségének kimondásával azért nem valósult meg személyiségi jogsértés, mert e megállapítások alanyai az adott esetben a korábbi ítéletek bírái voltak, és nem az alperes.

Az alperes ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Megítélése szerint a keresetindítást a Pp. 130. § (1) bekezdés korábbi i) pontjának alkotmánybírósági megsemmisítése tette lehetővé. A Legfelsőbb Bíróságnak nem kell, sőt nem szabad megvédenie jogerős határozatát és ahhoz kommentárt sem fűzhet. Határozott perbeli nyilatkozata szerint azonban ... vádlott - ... ellentétben - nem ölt embert.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a teljeskörűen feltárt tényállásból okszerűen következtetett arra, hogy az alperes a felperes személyiségi jogát nem sértette meg.

Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor úgy foglalt állást, hogy kizáró jogszabályi rendelkezés hiányában nincs akadálya annak, hogy az önálló jogi személyiséggel bíró alperes személyiségi jogi per alanyává váljék. A személyiségi jog megsértése miatt indított per kapcsán a bíróság - a Pp. 215. §-ában meghatározott keretek között - azonban kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a bíróság határozata, eljárása következtében sérült-e a jogosult valamely személyiségi joga.

A felperes megalapozottan érvelt azzal, hogy a büntető ügynek és a személyiségi jogi pernek az alanyai nem azonosak, következésképp az eljárás „megkettőződése” nem kerülhet szóba. Ettől függetlenül helytálló az elsőfokú bíróságnak az az állásfoglalása is, hogy a személyiségi jogi per bíróságának nincs jogszabályi lehetősége más eljárásban elbírált jogvita eldöntésére, szakmai véleményezésére, „felülbírálatára”.

Nem vitás, hogy a bírósági eljárásokat szabályozó jogszabályi rendelkezések - a Pp. vagy a Be. - értelmében az anyagi és az alaki jogerő feloldása, a bírósági eljárásban hozott határozat módosítása, vagy megsemmisítése csak az eljárási törvényekben meghatározott okokból, módokon és eljárásokban lehetséges.

Ezért a személyiségi jogsértés megállapítása sem adna módot arra, hogy a személyiségi jogi pert elbíráló bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdés d) pontjának alkalmazásával elrendelje a jogsértéssel előállott „dolog”, vagyis a más ügyben hozott bírósági ítélet megsemmisítését.

A Ptk. általánosságban védi a személyhez fűződő jogokat, tehát valamennyi így a törvényben külön nem nevesített személyiségi jog is polgári jogi védelem alatt áll.

A kereseti kérelemben megjelölt - a Ptk.-ban nem nevesített - felperesi sérelmek tekintetében a Fővárosi Ítéltábla a következőket fejt ki.

A felperes sérelmére elkövetett cselekmények büntetőjogi minősítését illetően az a helytálló megközelítés, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott büntető-ítélet szerint a cselekmények korábbtól eltérő törvényi tényállás alá sorolását - minősítését - nem a sértettként résztvevő felperes, hanem a vádlott magatartásának az eltérő megítélése okozta. A büntetőeljárás célja ugyanis az állam büntető-hatalmának érvényesítése végett az, hogy megállapítsa: elkövette-e a terhelt a vád tárgyává tett cselekményt, az miként minősül, továbbá fennáll-e az elkövető büntetőjogi felelőssége és amennyiben igen, büntetést szabjon ki, illetve intézkedést alkalmazzon. Ezért a cselekmény jogi minősítése a büntetőügyben meghozott ítélet elengedhetetlen része. Az előzőekben kifejtett általános elvekre figyelemmel a személyiségi jogi per bíróságának nincs jogi lehetősége állást foglalni abban a kérdésben, hogy a cselekmény a büntetőügyben meghozott felülvizsgálati ítélet szerint vagy attól eltérően minősül.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor úgy foglalt állást, hogy a csendőrök ... szembeni eljárása törvényességének megítélése a felperes személyiségi jogát nem érinti, tehát ezen állított sérelemnek a perbeli legitimáció hiányában való elutasítása a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően történt.

A felperes a felülvizsgálati ítéletnek az 1959-es eljárás koncepciók jellegére utalását arra hivatkozva sérelmezte, hogy ezáltal az alperes a tanúvallomásának hitelességét, tárgyszerűségét vonta kétségbe. Ezért tévedett az elsőfokú bíróság, amikor e kereseti kérelmet keresetőségi jog hiányára hivatkozva utasította el.

A rendelkezésre álló iratokból kitűnően a megváltoztató határozat alapja azonban a cselekmény eltérő jogi megítélése és nem a felperesi tanúvallomás hitelességének a megkérdőjelezése volt. Erre figyelemmel e vonatkozásban a Fővárosi Ítéltábla jogsértés hiányában utasította el a keresetet.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettekkel szemben helytálló az a felperesi érvelés, miszerint a bíróságnak az ítékezés során nincs az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint hivatkozott szabad véleménynyilvánítási joga.

A bíróság ítélezése során nem (jogi) véleményt nyilvánít, nem a természetes és a jogi személyeket általánosan megillető szabad véleménynyilvánításhoz való jogot gyakorol, hanem az Alkotmányban, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvényben, továbbá az eljárási jogi törvényekben részletesen szabályozott igazságszolgáltatási feladatait látja el. Az egyes büntető ügyekben a vád, míg a polgári ügyekben a kereset és az ellenkérelem szabta keretek között rendelkezésére álló bizonyítékokat értékeli, azokat mérlegeli és belső meggyőződése szerint bírálja el.

A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú ítélet indokolásából mellőzte a szabad véleménynyilvánítással kapcsolatos okfejtéseket.

A sértetti jogok megsértésére alapított kereseti kérelem vonatkozásában a Fővárosi Ítéltábla azt emeli ki, hogy a felülvizsgálati eljárásban nemcsak az „idézés” hanem az „értésítés” sem volt kötelező. A Be. a sérelmezett felülvizsgálati eljárás idején hatályos 423. § (1) bekezdése - a terheltén kívül - a felülvizsgálati indítvány benyújtására jogosult egyes személyek értesítését írja elő, és ezek között a sértett nem szerepel. Az értesítés elmaradása tehát nem sérti sem a felperes egyenlő bánásmódhoz való jogát, sem pedig jóhírnevét.

A PK 13. számú állásfoglalás figyelembevételét kifogásoló fellebbezési érvelést illetően a Fővárosi Ítéltábla utal arra, hogy a sajtó-helyreigazítási perekre kialakított Legfelsőbb Bírósági iránymutatások az általános személyiségi jogvédelem körében is alkalmazható elveket fogalmaznak meg, ezért az állásfoglalás figyelembevétele nem kifogásolható.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - indokolásának részbeni megváltoztatása mellett - a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

Mivel az alperes fellebbezési eljárási költségigényéről lemondott, arról határozni nem kellett [Pp. 239. §, 78. § (2) bekezdés első mondat].

A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az eredménytelenül fellebbező felperes köteles viselni a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, 15. § (1) és (3) bekezdése szerint.

Budapest, 2008. január 9.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke

Dr. Fülöp Györgyi s.k.
előadó bíró

Lévainé dr. Szakács Mária s.k.
bíró